

N:o 20.

Ank. till Riksd. Kansli den 19 Febr. 1879, kl. 7 e. m.

Kongl. Maj:ts nådiga Proposition till Riksdagen, angående nedsättning i arrendet för indragna fanjunkarebostället N:is 2 och 9 Hörja; Gifven Stockholms Slott den 31 Januari 1879.

Sedan boställsdirektionen vid Kongl. skånska husarregementet genom kontrakt den 10 December 1874 till Landtbrukaren A. O. Widtfeldt på arrende under 20 år från den 14 Mars 1875 upplåtit fanjunkarebostället 1 mantal Hörja N:is 2 och 9 i Hörja socken och Vestra Göinge härad af Kristianstads län emot ett arrende, oberäknadt ränta å erlagdt städjekapital 1,600 kronor, af dels 400 kubikfot spanmål, hälften råg och hälften korn, att lösas efter tioårigt medelmarkegångspris med tillagd forselsättning enligt författningarna, och dels boställets indelta ränta 27 kronor, af hvilket arrende 500 kronor skulle erläggas den 1 Oktober och återstoden vid hvarje arrendeårs utgång; så har Widtfeldt i en till Kongl. Maj:t den 29 Juni 1878 ingifven skrift anhållit, att, efter det undersökning verkstälts å bostället genom vederbörande domänförvaltning, arrendet måtte skäligen nedsättas; till stöd för hvilken ansökning Widtfeldt anfört: att i kungörelsen angående den auktion, som för boställets utarrendering förrättats den 10 December 1874, uppgifvits, att bostället, med en sammanlagd areal af 2,960 qvadratref, skulle innehålla omkring 168 qvadratref åker, 448 qvadratref äng, 73 qvadratref torfmosse samt återstoden skog och betesmark; att, sedan vid berörda auktion, lika litet

som å en förut hållen, anbud å arrendet afhörts, och boställsdirektionen i anledning deraf nedsatt det för utarrenderingen bestämda minimiarrendet i spanmål från 520 till 400 kubikfot, Widtfeldt, ehuru årstiden förhindrat honom att taga närmare kännedom om bostället, likväl i förlitande på riktigheten af uppgifterna i auktionskungörelsen, af hvilka han slutit till möjligheten att utgöra den af direktionen nedsatta arrendeafgiften, öfvertagit arrendet på sålunda jemkade vilkor; att bostället emellertid befunnits i stället för uppgifna 448 qvadratref äng ega allenast 76 qvadratref dylik mark, hvarå årligen kunnat skördas endast omkring 18 lass hö, under det att Widtfeldt på grund af den uppgifna ängsarealen påräknat en höskörd af 150 lass; samt att härtill komme, att boställets åkerjord funnits vara af så dålig beskaffenhet, att, oaktadt omsorgsfull skötsel och använda artificiella gödningsämnen i betydande mängd, den bästa åkern lemnat högst tredje kornet och en del icke en gång gifvit utsädet åter.

På föranstaltande af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i länet, hvars yttrande i ärendet infordrats, har under Augusti månad sistlidne år af de förrättningsmän, hvilka det tillhör att upprätta förslag för utarrendering af kronans egendomar i länet, undersökning å bostället verkstälts, hvarvid, med ledning af en år 1843 upprättad karta, boställets areal upptagits till 2,946 qvadratref 50 qvadratstänger, deraf omkring 220 qvadratref åker, bestående af sandmylla på sandbotten, 17 qvadratref sidländ äng, som jemte derintill liggande, likaledes såsom äng brukade backar ansetts årligen i medeltal afkasta 140 centner hö, 280 qvadratref myr- och torfjord, tjenlig endast till torftägt, samt återstoden hag- och utmark med derå upptagna 7 stycken torp, till hvilka hörde någon odlad jord; och anmärktes af förrättningsmännen, att den jord, som utöfver nu omnämnda såsom äng brukade areal i kartebeskrifningen upptagits såsom ängsmark, utgjordes af delvis skogbevuxen, men i öfrigt ljungebvuxen backmark, tjenlig endast till bete. Åkerjorden vitsordades af förrättningsmännen vara af mindre god beskaffenhet, och ansågo förrättningsmännen, som, med afseende å de i förhållande till afkastningen särdeles dryga brukningskostnaderna vid bostället, funno åkerns yttnehåll, och icke den påräknade årsskörden böra läggas till grund för beräkningen af den årliga arrendeafgiften, att denna icke kunde upptagas högre än till 2 kronor för hvarje qvadratref åker, med tillägg af hälften af de afgifter, som erlades af boställets torpare, 100 kronor, då arrendebeloppet, det högsta, som efter förrättningsmännens åsigt med utsigt till utkomst för arrendatorn kunde utgöras, skulle komma att uppgå till 540 kronor.

I särskildt afgifvet yttrande anförde domänintendenten, att genom den förrättade undersökningen blifvit ådalagdt, att arrendatorn under de tre gångna åren af arrendetiden erlagt en arrendeafgift, som med omkring 650 kronor årligen öfverstigit hvad med arrendatorns utkomst och egenomens behöriga skötsel kunde anses förenligt, samt att, i händelse arrendatorn genom fortsatt utgörande af det nu varande dryga arrendet bragtes på obestånd och bostället under sådana förhållanden måste utbjudas på nytt arrende, det vore antagligt, att det arrende, som då kunde erhållas, snarare komme att under än öfverstiga det af förrättningsmännen beräknade beloppet, hvarföre det syntes domänintendenten böra lända till Kronans fördel, om den nuvarande arrendatorns undergång förebyggdes genom arrendeafgiftens nedsättande.

På hufvudsakligen enahanda skäl, som anförts af domänintendenten, och då af den hållna undersökningen jemväl framginge, att den åberopade auktionskungörelsen varit i viss mån vilseledande, har Kongl. Maj:ts Befallningshafvande tillstyrkt, att arrendeafgiften måtte nedsättas till det af förrättningsmännen föreslagna belopp.

Slutligen har äfven Kongl. Maj:ts och Rikets Kammarkollegium öfver ansökningen afgifvet utlåtande, deri Kollegium anført, att, då på grund af hvad i ärendet förekommit möjligen kunde ifrågasättas, huruvida icke den för boställets utarrendering utfärdade kungörelse, ehuru åkerjordens areal vore något större än hvad deri angifvits, varit i sådan mån vilseledande, att deraf kunnat föranledas högre arrendeandbud, än om densamma innehållit fullt rigtiga uppgifter, samt att sökanden för den skull kunde ega skäligen anspråk på att, om han sådant åstundade, blifva fri från arrendet, och den verkställda undersökningen syntes ådagalägga, att kronan vid förnyad utarrendering af bostället icke skulle undgå att få vidkännas minskning i nuvarande arrendeafgiften, som, enligt hvad boställsdirektionen vid sistlidet års slut meddelat, numera inginge till statsverket, och hvaraf ensamt spanmålen i penningar motsvarat de tre förflutna arrendeåren i medeltal 1,108 kronor 33 öre, funne Kollegium, lika med Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, den gjorda ansökningen förtjena afseende; men då, i fråga om det belopp, hvartill Kongl. Maj:ts Befallningshafvande föreslagit arrendets nedsättande, förekomme, att vid den å bostället verkställda undersökningen förrättningsmännen endast af åkerjorden vid gården beräknat någon inkomst och ökat behållningen häraf med allenast halfva den kontanta afgift, som arrendatorn egde uppbära af torparne, ansåge Kollegium Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes förslag skäligen kunna jemkas derhän,

att, i stället för det nu utgående spanmålsarrendet, som borde eftergifvas från och med den 14 Mars 1879, bestämdes en kontant arrendeafgift af 600 kronor, att årligen från sistnämnda tid erläggas.

Detta ärende har Kongl. Maj:t tagit i öfvervägande, och då sökanden, på grund af de vilseledande uppgifter, som vid utarrenderingen lemnats om bostället, synes ega skäliga anspråk att blifva fri från arrendet, ehuru framställning derom nu icke blifvit af honom gjord; samt den å bostället förrättade undersökning gifver anledning antaga, att, i händelse af ny utarrendering, knappast det arrende skulle kunna erhållas, som af förrättningsmännen föreslagits, vill Kongl. Maj:t i enlighet med Kammarkollegii hemställan, härmed föreslå Riksdagen att medgifva, att för återstående åren af nu löpande arrendetid, räknadt från den 14 Mars detta år, arrendet för bostället må utgöras med 600 kronor i penningar, oberäknadt ränta å det erlagda städjekapitalet och boställets indelta ränta.

Handlingarna i detta ärende skola vederbörande Utskott tillhandahållas; Och Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

OSCAR.

Hans Forssell.

---

*Utdrag af Protokollet öfver finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i Statsrådet å Stockholms Slott den 31 Ja-
nuari 1879.*

Närvarande:

Hans Excellens Herr Statsministern Friherre *De Geer*,
Hans Excellens Herr Ministern för utrikes ärendena *Björnstjerna*,
Statsråden: Herr *Lagerstråle*,
Thyselius,
Lovén,
Friherre *von Otter*,
Forssell,
Rosensvärd,
von Stejern och
Malmström.

Chefen för Finans-departementet, Statsrådet *Forssell* föredrog — —

18:o.

Departementschefen föredrog härefter en till Kongl. Maj:t ingifven skrift, deruti landtbrukaren A. Ö. Widtfeldt, som genom boställsdirektionens vid skånska husarregementet kontrakt den 10 December 1874 antagits till arrendator på 20 års tid från den 14 Mars 1875 af fanjunkarebostället Hörja N:ris 2 och 9, i Hörja socken, Vestra Göinge härad och Kristianstads län, emot ett arrende, oberäknadt ränta å det erlagda städjekapitalet 1,600 kronor, af dels 400 kubikfot spanmål, hälften råg och hälften korn. att lösas efter tioårigt medelmarkegångspris med tillagd

forselsersättning enligt författningarne, och dels boställets indelta ränta 27 kronor, af hvilka summor 500 kronor skulle erläggas den 1 Oktober och återstoden den 14 Mars årligen, i underdånighet anhållit, att, som uti den för utarrenderingen utfärdade kungörelse ängen uppgifvits innehålla en areal af 448 qvadratref, men i verkligheten utgjorde högst 76 qvadratref och sökanden i följd häraf blifvit vilseledd i sina beräkningar öfver boställets arrendevärde, hvartill komme, att den till bostället hörande åker likasom större delen af den befintliga ängen vore af ytterst svag beskaffenhet, Kongl. Maj:t, efter i behörig ordning verkställd undersökning om rätta förhållandet, täcktes medgifva skälig nedsättning i arrendeafgiften;

Öfver hvilken ansökning Kammarkollegium, efter vederbörandes hörande, afgifvit infordradt underdånigt utlåtande.

Då sökanden, på grund af de vilseledande uppgifter, som vid utarrenderingen lemnats om bostället, syntes ega skäliga anspråk att blifva fri från arrendet, ehuru framställning derom nu icke blifvit af honom gjord, samt den å bostället förrättade undersökning gäfvit anledning antaga, att, i händelse af ny utarrendering, knappast det arrende skulle kunna erhållas, som af förrättningsmännen föreslagits, tillstyrkte Statsrådet, att Kongl. Maj:t, i enlighet med Kammarkollegii hemställan, måtte föreslå Riksdagen att medgifva, att för återstående åren af nu löpande arrendetid, räknadt från den 14 Mars detta år, arrendet för bostället finge utgöras med 600 kronor i penningar, oberäknadt ränta å det erlagda städjekapitalet och boställets indelta ränta.

Hvad Statsrådet sålunda tillstyrkt, behagade Hans Maj:t Konungen i nåder gilla och bifalla.

Departementschefen uppläste härefter ett, under förutsättning af bifall till omförmälda underdåniga hemställan, i förväg uppsatt förslag till nådig proposition;

och befalde Kongl. Maj:t att, i enlighet med berörda, detta protokoll bilagda förslag, proposition skulle till Riksdagen aflätas.

Ex protocollo
Hans Wachtmeister.